

รายวิชา สังคมศึกษา

รหัสวิชา สด๖๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ครูผู้สอน ครูวรัญญา แองสาย

ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จุดประสงค์

๑. อธิบายลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้
๒. ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์เพื่อระบุลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้
๓. แสดงความคิดเห็นถึงประโยชน์ของการศึกษาภูมิศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กิจกรรม ทบทวนความรู้

กิจกรรม

ทบทวนความรู้เดิม

ให้นักเรียนเลือกข้อความลักษณะภูมิประเทศ
ที่กำหนด เช่น แม่น้ำ เทือกเขาใด อยู่ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือให้ถูกต้อง

แม่น้ำแคว

แม่น้ำโขง

เทือกเขาบรรทัด

เทือกเขาภูพาน

แม่น้ำชี

แม่น้ำปิง

เทือกเขาพนมดงรัก

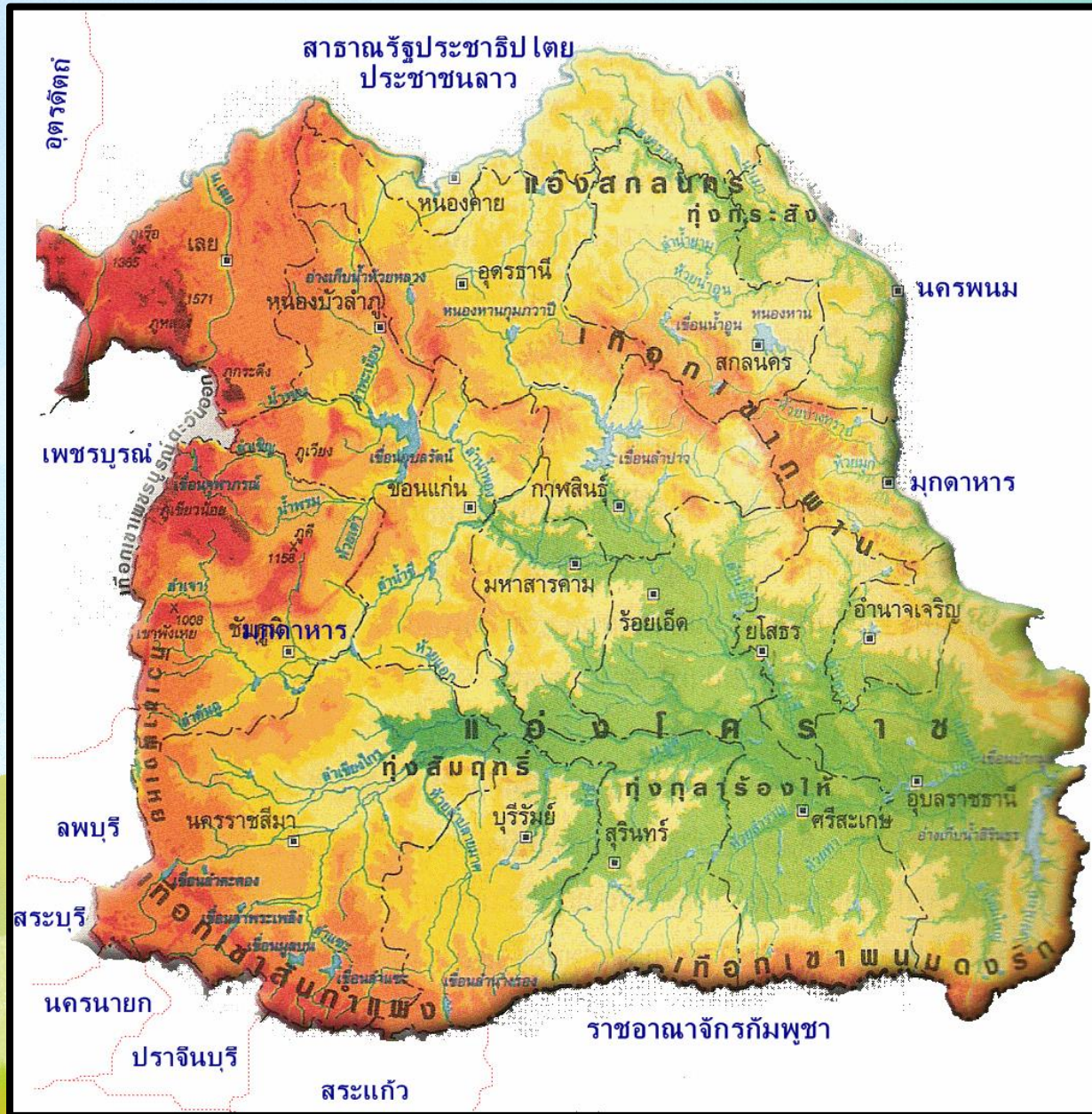
แม่น้ำชี

แม่น้ำโขง

เทือกเขาภูพาน

เทือกเขาพนมดงรัก

“ลักษณะภูมิประเทศ”

ลักษณะเป็นที่ราบสูงและแอ่ง
คล้ายจานลาดเอียงไปทางตะวันออก
เฉียงใต้ มีขอบเป็นภูเขาสูงทางตะวันตก
และทางใต้ เช่น เทือกเขาเพชรบูรณ์
เทือกเขาแดงพญาเย็น เทือกเขาพนมดงรัก
ที่ราบแอ่งโคราช

คำถามชวนคิด?

ทำไมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
จึงได้ชื่อว่าเป็นภาคที่แห้งแล้ง

ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดิน

ดินส่วนใหญ่เกิดจากการ
สลายตัวของหินทรายทำให้เป็น
ดินทราย มีความอุดมสมบูรณ์
น้อยและไม่เก็บกักน้ำ ทำให้เกิด
ความแห้งแล้งในภาคนี้

ทรัพยากรน้ำ

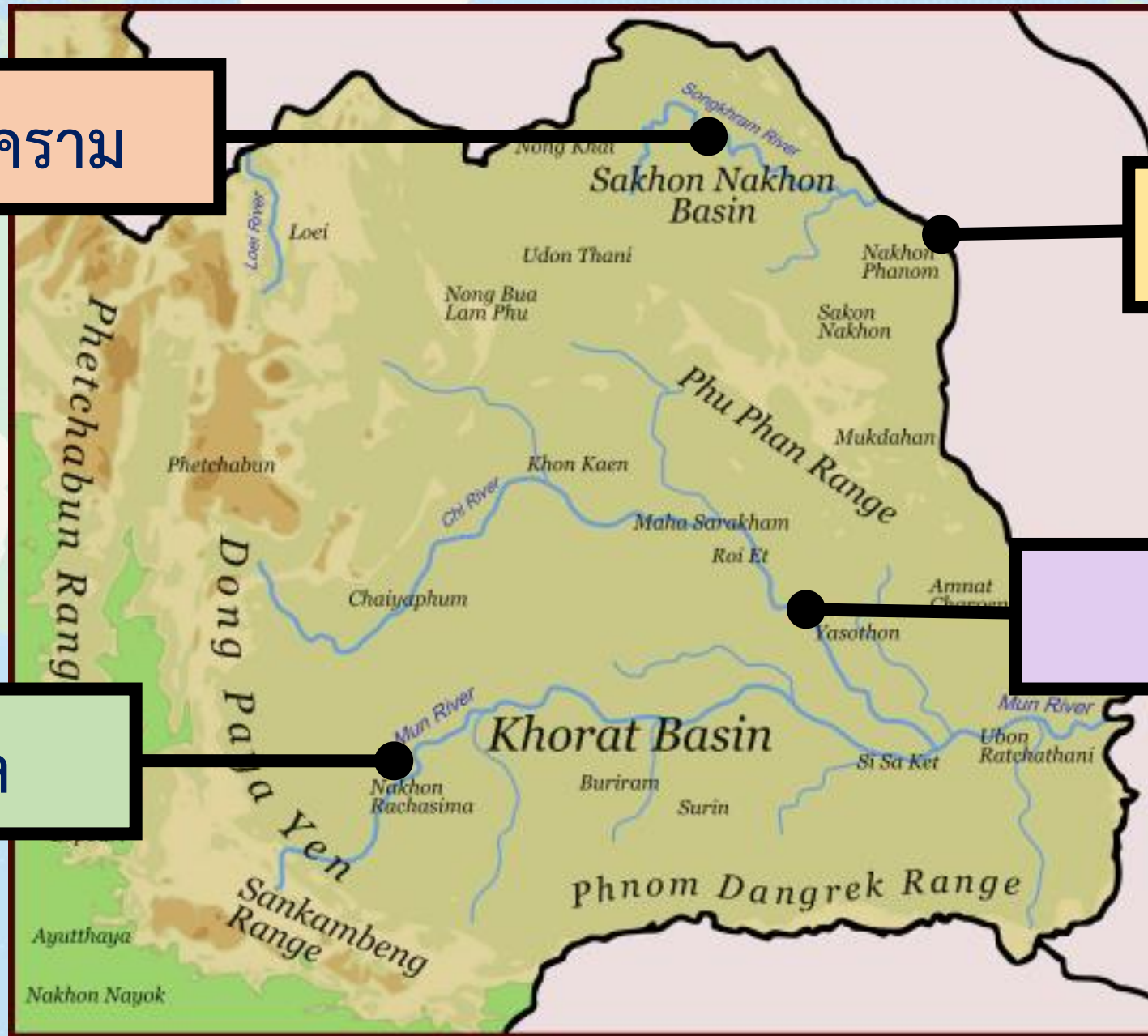

แม่น้ำสงคราม

แม่น้ำโขง

แม่น้ำชี

แม่น้ำมูล

หนองหาน

เขื่อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เขื่อนสิรินธร

เขื่อนจุฬาภรณ์

เขื่อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เขื่อนอุบลรัตน์

เขื่อนลำปาว

คำถามชวนคิด?

แม่น้ำสายยาวที่สุดในประเทศไทย
อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
คือแม่น้ำใด

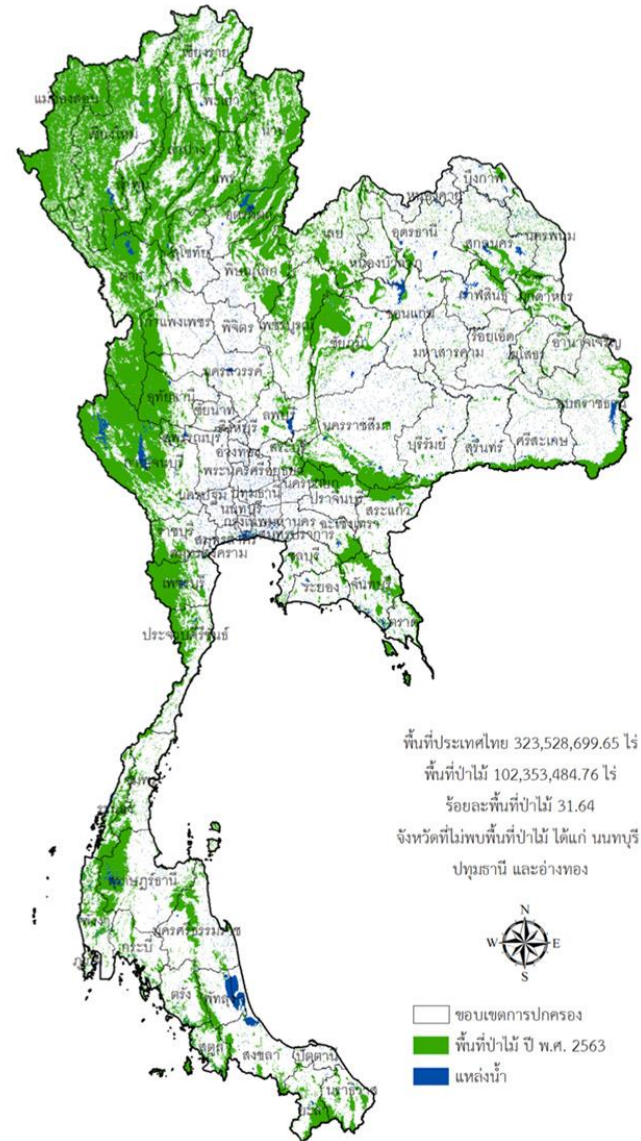
ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เป็นภาคที่มีป่าไม้เหลือน้อยที่สุด
ส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้ประเภท
ป่าแดง ป่าโคก ป่าแพะ หรือ
ป่าเต็งรัง

แผนที่สภาพพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2563

ป่าเต็งรัง

ทรัพยากร แร่ธาตุ

ทรัพยากรแร่ธาตุ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มีแร่ธาตุน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับ
ภาคอื่น ๆ แต่เป็นภาคที่มี
เกลือหินมากที่สุด

เกลือภาคอีสาน

กิจกรรม

เรียนรู้สู่ภัยพิบัติ

คำถามชวนคิด?

ลักษณะทางกายภาพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
เสี่ยงภัยพิบัติประเภทใด เพราะเหตุใด

ภัยแล้ง ดินเค็ม ไฟป่า

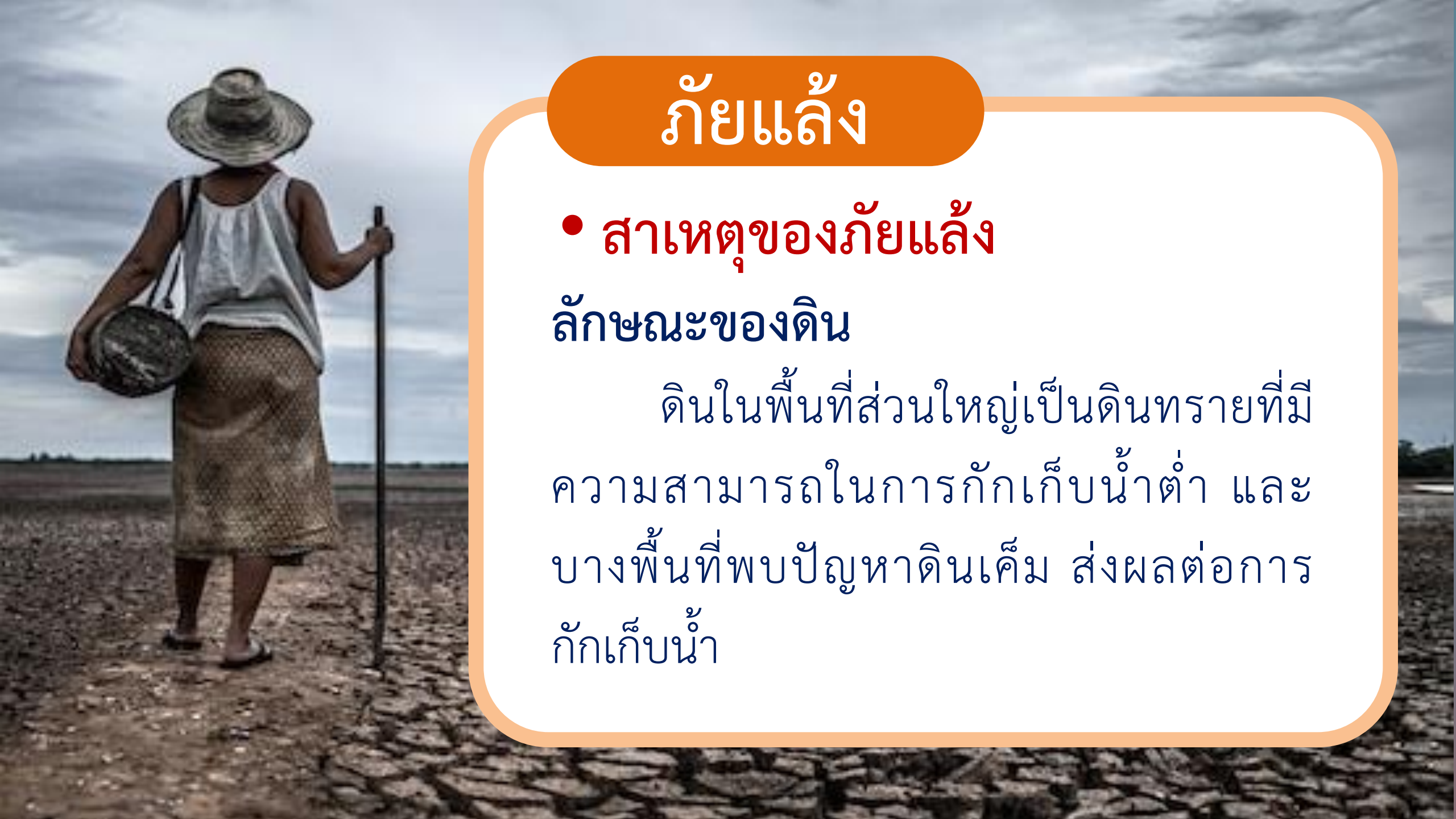

ภัยแล้ง

- สาเหตุของภัยแล้ง

ปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่าภูมิภาคอื่น ทำให้ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

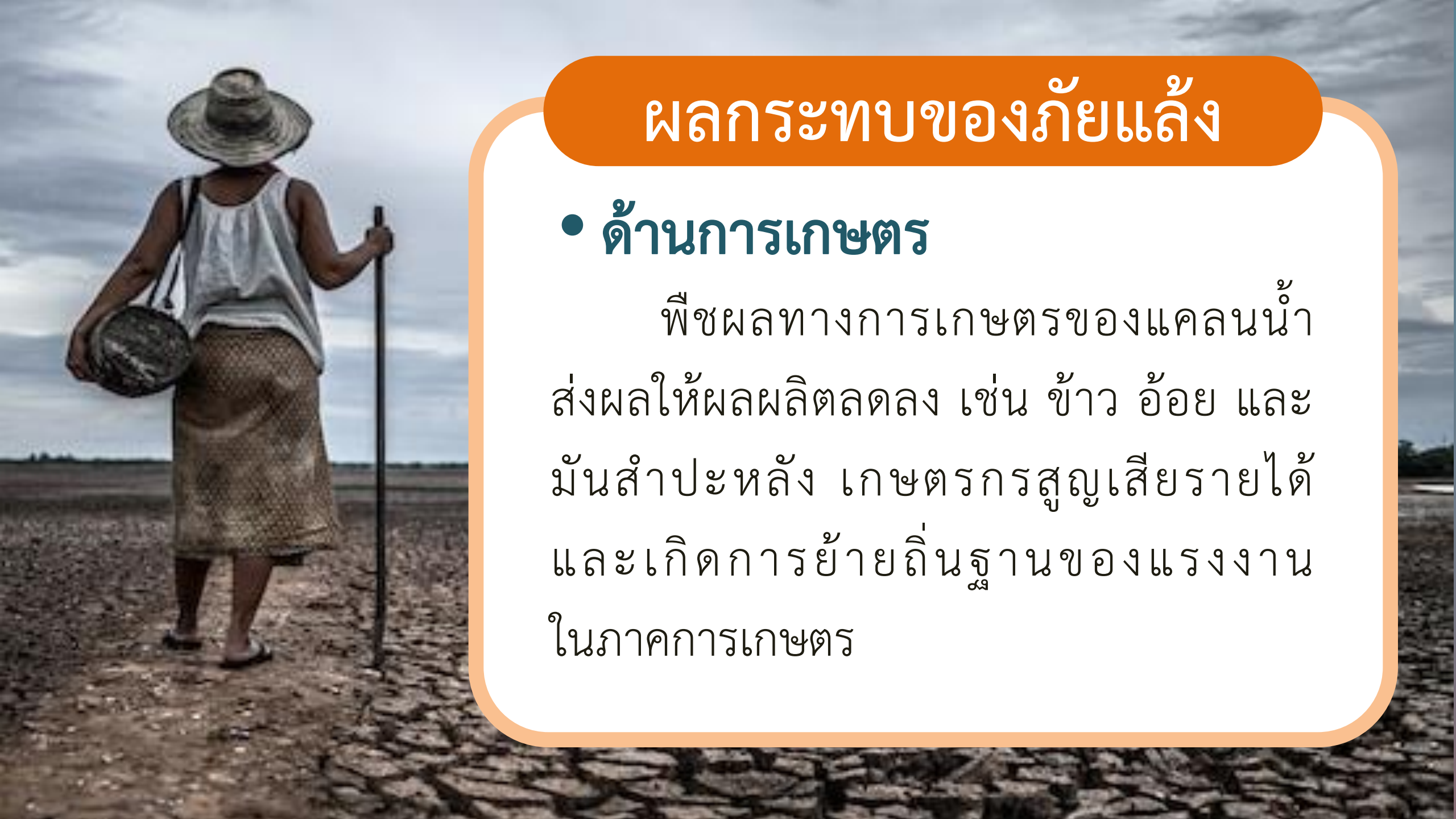

ภัยแล้ง

- สาเหตุของภัยแล้ง

ลักษณะของดิน

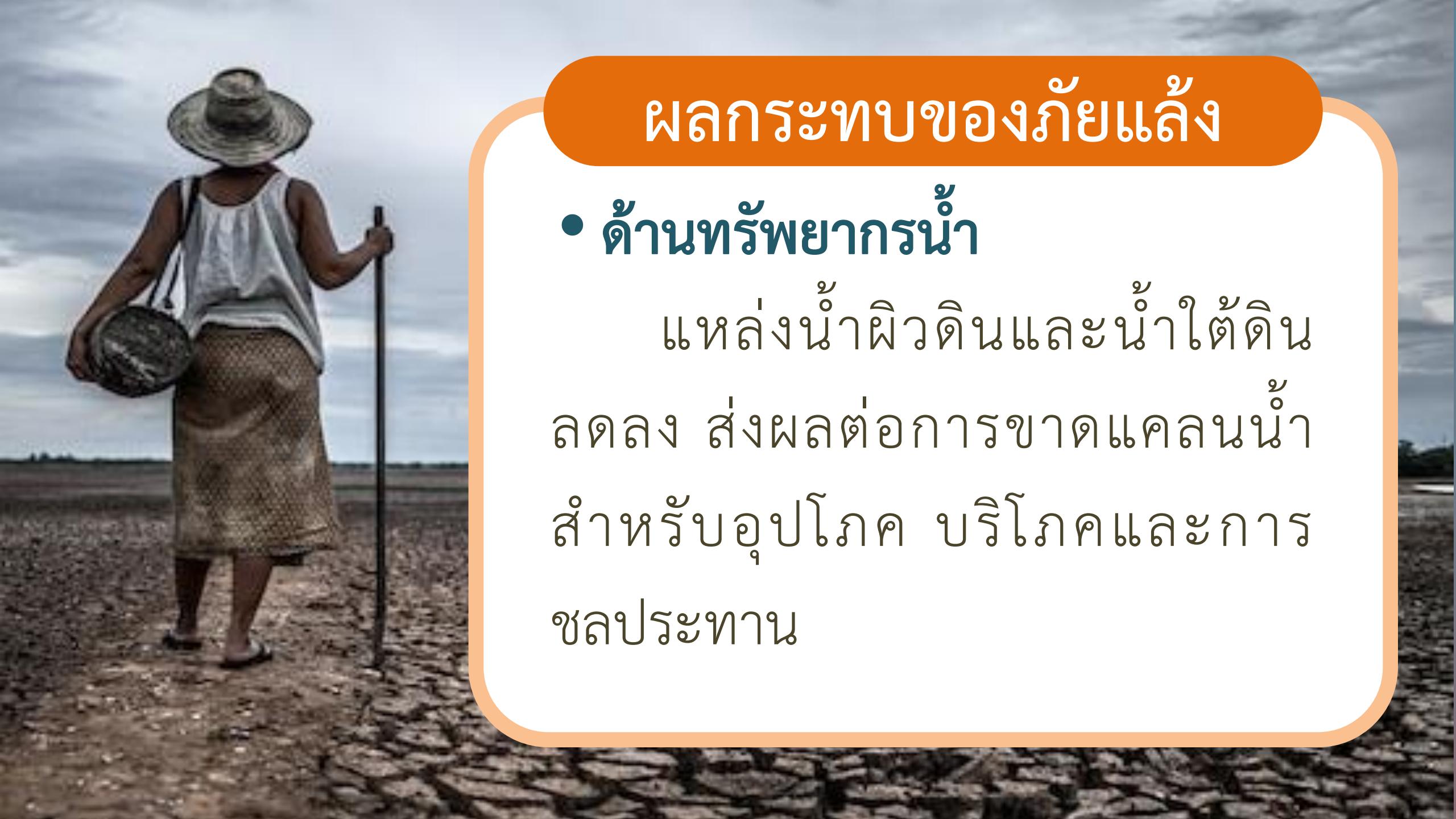
ดินในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินทรายที่มีความสามารถในการกักเก็บน้ำต่ำ และบางพื้นที่พบปัญหาดินเค็ม ส่งผลต่อการกักเก็บน้ำ

ผลกระทบของภัยแล้ง

- **ด้านการเกษตร**

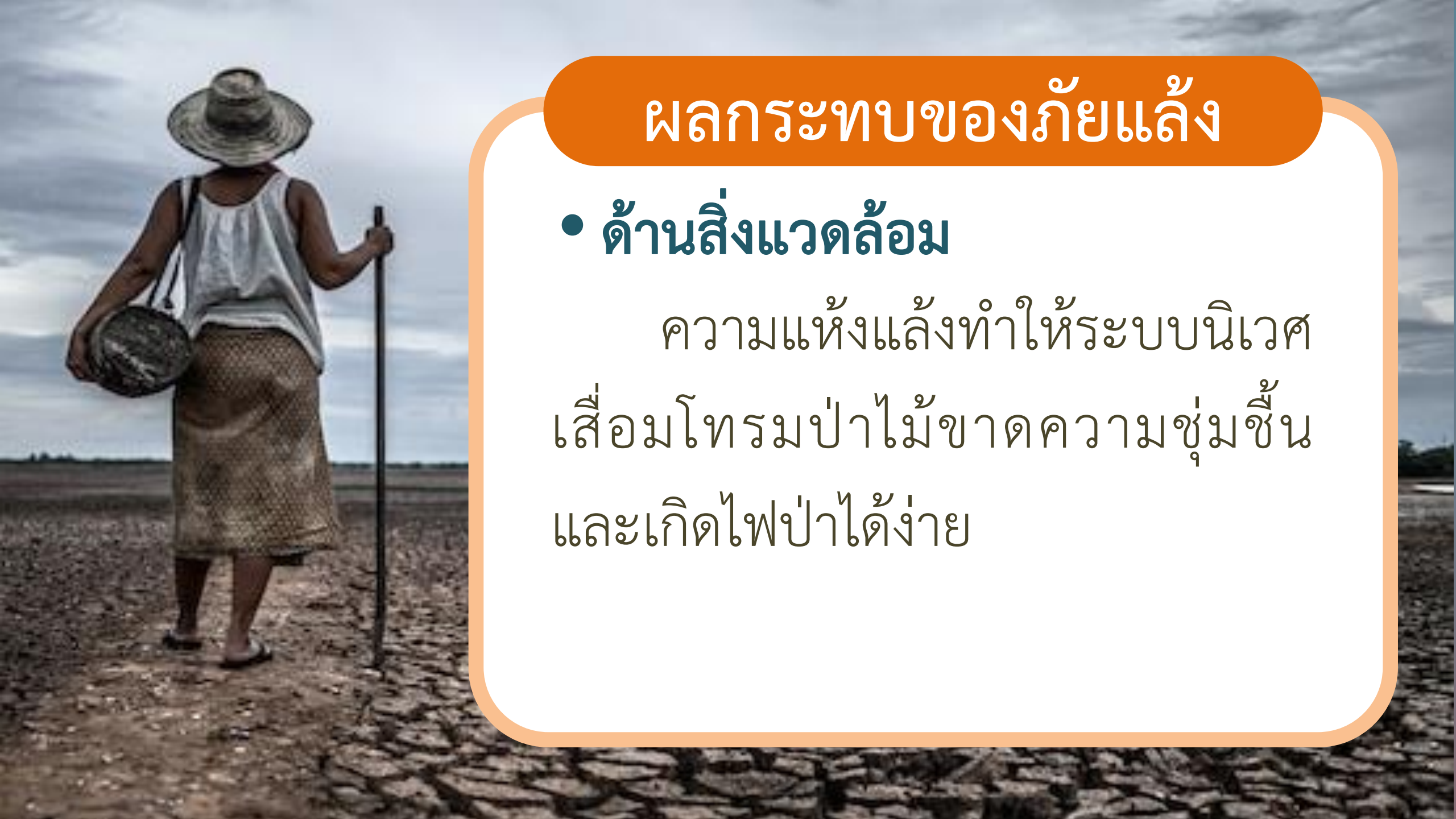
พืชผลทางการเกษตรของเกษตรกรน้ำ
ส่งผลให้ผลผลิตลดลง เช่น ข้าว อ้อย และ
มันสำปะหลัง เกษตรกรสูญเสียรายได้
และเกิดการย้ายถิ่นฐานของแรงงาน
ในภาคการเกษตร

ผลกระทบของภัยแล้ง

- ด้านทรัพยากรน้ำ

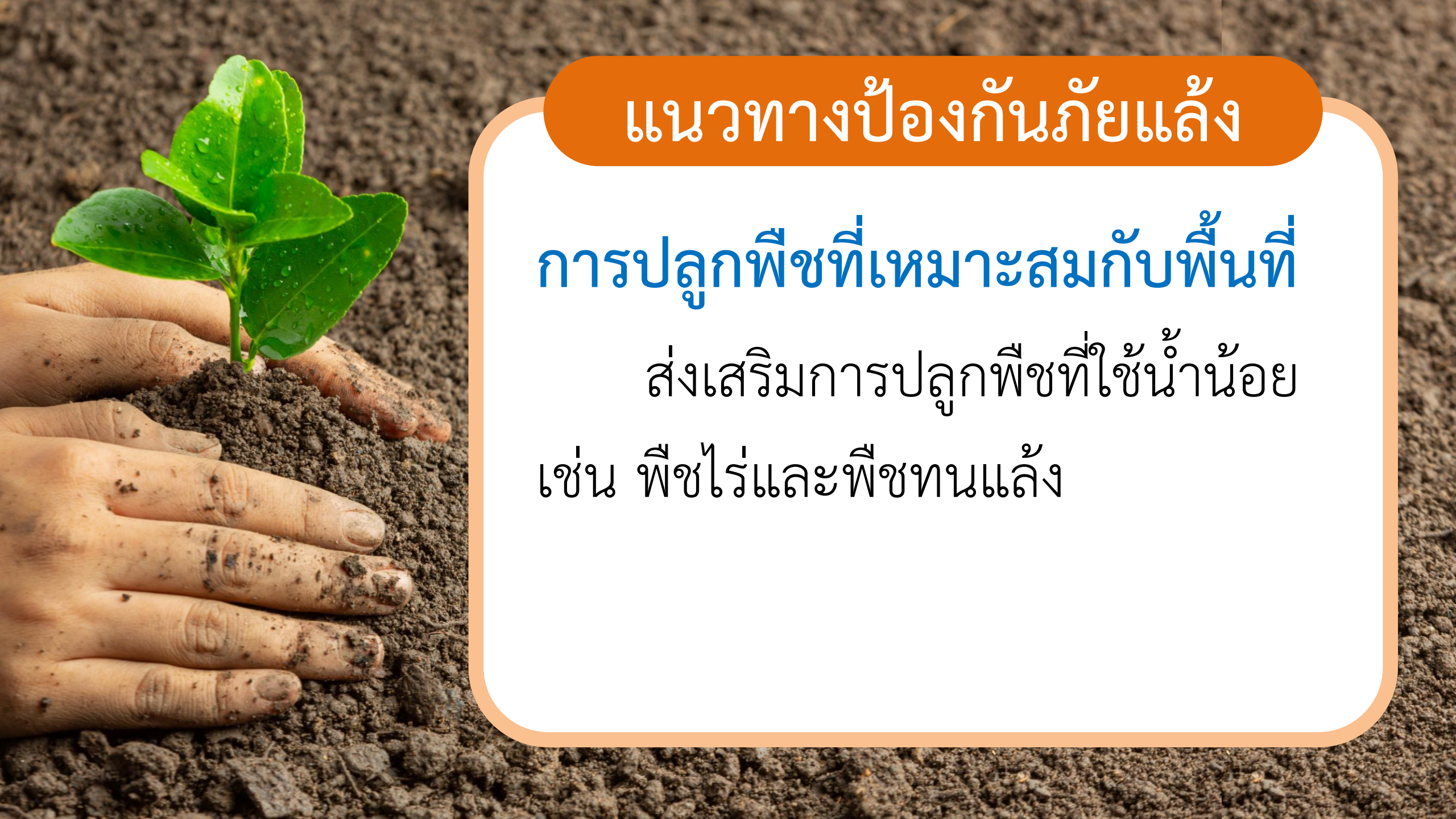
แหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน
ลดลง ส่งผลต่อการขาดแคลนน้ำ
สำหรับอุปโภค บริโภคและการ
ชลประทาน

A person wearing a wide-brimmed straw hat, a white sleeveless top, and a patterned sarong is walking away from the camera on a dry, cracked, and dusty ground. They are holding a long wooden staff in their right hand and a round woven basket in their left. The background shows a vast, flat, arid landscape under a cloudy sky.

ผลกระทบของภัยแล้ง

- **ด้านสิ่งแวดล้อม**

ความแห้งแล้งทำให้ระบบนิเวศ
เสื่อมโทรมป่าไม้ขาดความชุ่มชื้น
และเกิดไฟป่าได้ง่าย

A pair of hands is shown planting a small green seedling into dark, rich soil. The hands are positioned on the left side of the frame, with fingers gently holding the seedling and the soil. The seedling has several bright green leaves, some of which are covered in small water droplets. The soil is dark brown and appears moist. The background is a close-up of the soil, creating a textured, natural setting.

แนวทางป้องกันภัยแล้ง

การปลูกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่

ส่งเสริมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย

เช่น พืชไร่และพืชทนแล้ง

ไฟป่า

- สาเหตุของไฟป่า

การเผาพื้นที่การเกษตรการเผาในไร่นา:
เกษตรกรมักใช้วิธีการเผาเพื่อเตรียมดินสำหรับ
ปลูกพืชใหม่ โดยเฉพาะในฤดูเก็บเกี่ยว
ซึ่งสามารถทำให้เกิดไฟลุกลามไปสู่พื้นที่ป่าได้

ไฟฟ้า

- สาเหตุของไฟฟ้า

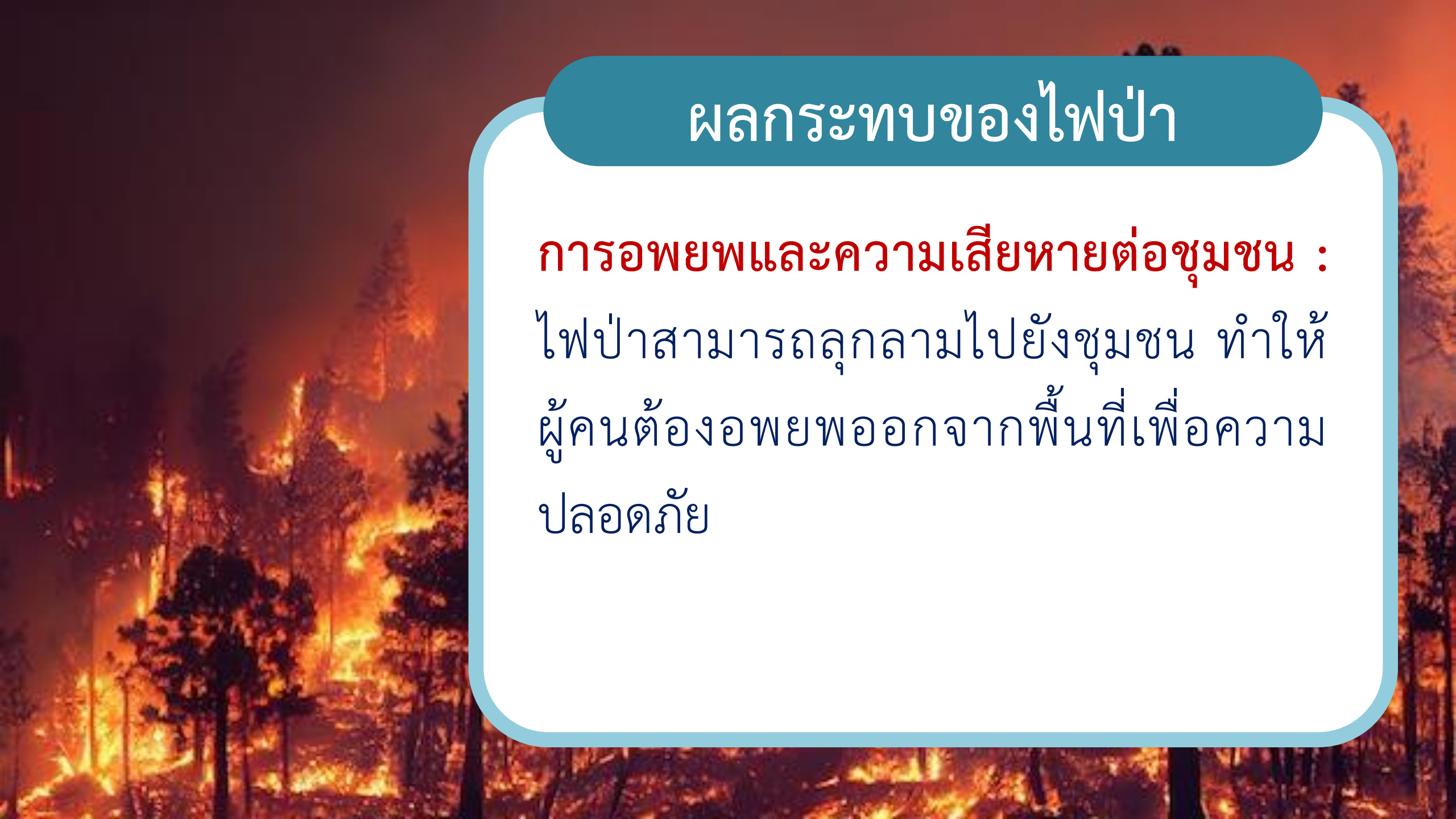
สภาพอากาศแห้งแล้ง : ในช่วงฤดูแล้งที่มีฝนตกน้อย
อากาศแห้งและอุณหภูมิสูงทำให้วัสดุในป่าแห้งและ
สามารถติดไฟได้ง่าย

ลมแรง : ลมที่พัดแรงในช่วงฤดูแล้งสามารถพัดไฟ
จากที่หนึ่งไปยังที่อื่น ทำให้ไฟลุกลามอย่างรวดเร็ว

ผลกระทบของไฟป่า

ผลกระทบด้านสุขภาพมลพิษทางอากาศ :

ไฟป่าจะปล่อยควันและฝุ่นละอองออกสู่บรรยากาศ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงที่มีไฟป่าเกิดขึ้นบ่อย ๆ ควันไฟสามารถทำให้เกิดโรคทางเดินหายใจ เช่น โรคปอดอักเสบ หรือโรคหอบหืด

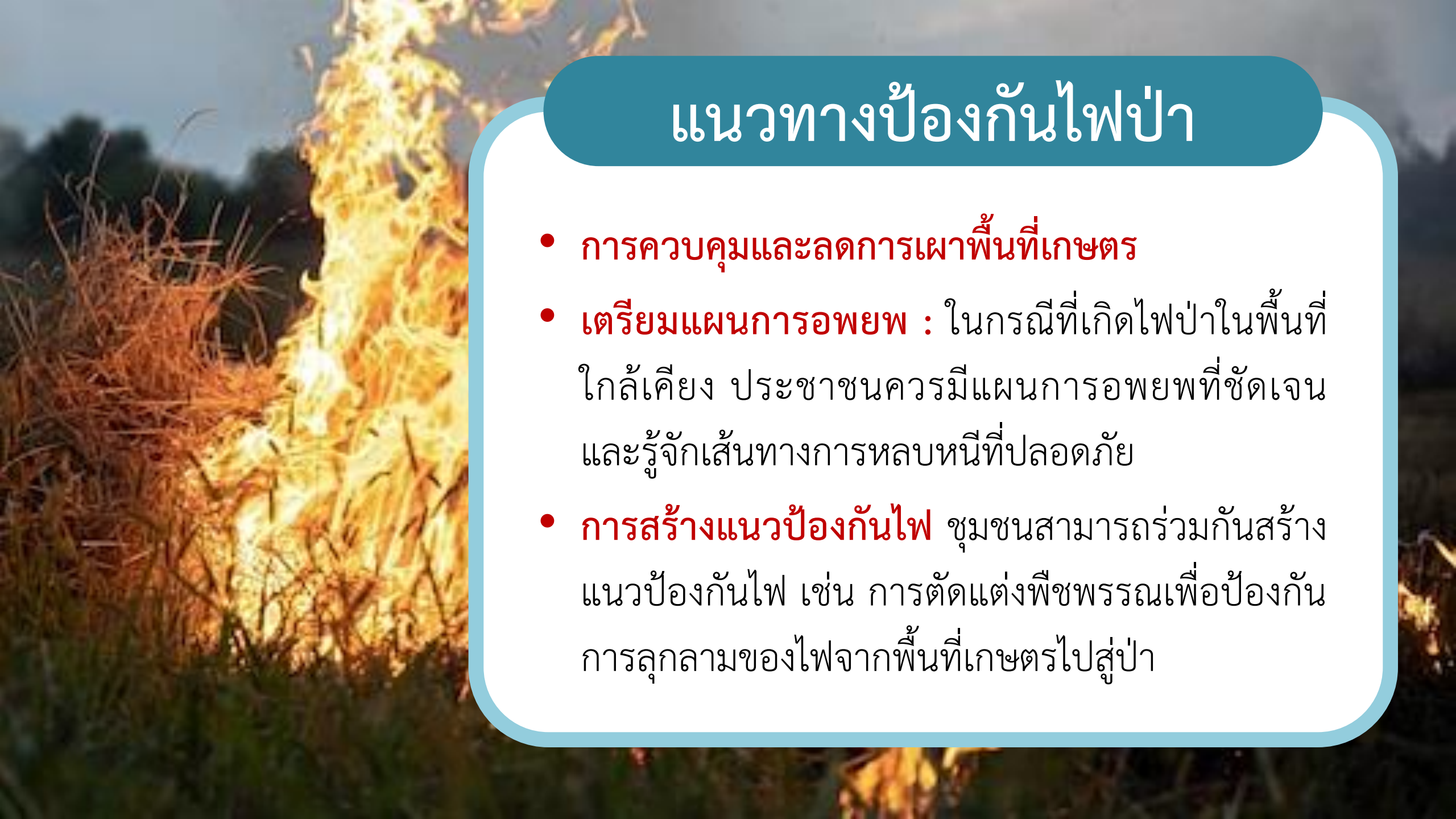
ผลกระทบของไฟป่า

การอพยพและความเสียหายต่อชุมชน :
ไฟป่าสามารถลุกลามไปยังชุมชน ทำให้
ผู้คนต้องอพยพออกจากพื้นที่เพื่อความ
ปลอดภัย

ผลกระทบของไฟป่า

การทำลายทรัพยากรป่าไม้ :

ไฟป่าจะเผาทำลายต้นไม้มูลค่าในป่า
ซึ่งทำให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติที่
สำคัญในการใช้ประโยชน์ในอนาคต

A large fire is burning in a field of dry grass. The fire is bright orange and yellow, with a thick column of smoke rising from it. The background is dark and blurry, suggesting a forest or wooded area.

แนวทางป้องกันไฟป่า

- **การควบคุมและลดการเผาพื้นที่เกษตร**
- **เตรียมแผนการอพยพ :** ในกรณีที่เกิดไฟป่าในพื้นที่ใกล้เคียง ประชาชนควรมีแผนการอพยพที่ชัดเจน และรู้จักเส้นทางหลบหนีที่ปลอดภัย
- **การสร้างแนวป้องกันไฟ** ชุมชนสามารถร่วมกันสร้างแนวป้องกันไฟ เช่น การตัดแต่งพืชพรรณเพื่อป้องกันการลุกลามของไฟจากพื้นที่เกษตรไปสู่ป่า

โครงการพระราชดำริศูนย์ศึกษาพัฒนาภูพานพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประสบปัญหาเกี่ยวกับการเพาะปลูกเนื่องจากดินมีคุณภาพต่ำ ไม่อุ้มน้ำ ฝนไม่ตกตามฤดูกาล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาภูพานขึ้นเพื่อแก้ปัญหา ดิน น้ำและป่าไม้ ทำให้ราษฎรได้อยู่ดีกินดีและพัฒนาอาชีพให้กับราษฎรในพื้นที่

๕ ชั้นปฏิบัติ

คำชี้แจง ในการทำกิจกรรมนักเรียน

นักเรียนทำใบงานที่ ๗
เรื่อง ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติ
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง บทบาทครูปลายทาง

๑. ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ ๗
เรื่อง ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติ
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. ครูให้ความช่วยเหลือนักเรียน
ตามความเหมาะสม

ใบงานที่ ๗ เรื่อง ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายรายละเอียดของทรัพยากรประเภทต่าง ๆ
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามประเด็นที่กำหนดให้

๑. ทรัพยากรดิน

.....

.....

๒. ทรัพยากรน้ำและเขื่อน

.....

.....

ใบงานที่ ๗ เรื่อง ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายรายละเอียดของทรัพยากรประเภทต่าง ๆ
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามประเด็นที่กำหนดให้

๓. ทรัพยากรป่าไม้

.....

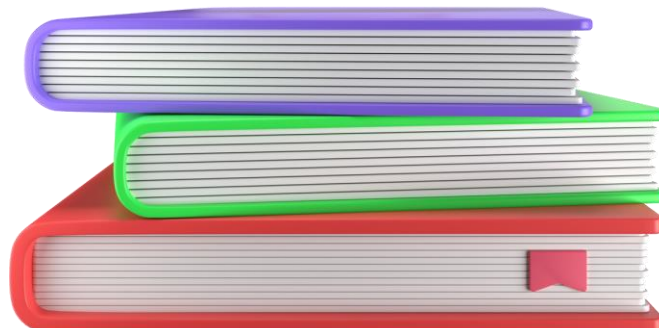
.....

๔. ทรัพยากรแร่ธาตุ

.....

.....

สรุปบทเรียน

เฉลย ใบงานที่ ๗ เรื่อง ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายรายละเอียดของทรัพยากรประเภทต่าง ๆ
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามประเด็นที่กำหนดให้

๑. ทรัพยากรดิน

.....ดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นดินร่วนปนทราย อุ่มน้ำไม่ดี และขาดธาตุอาหาร
.....ใต้ดินมีเกลือหินทำให้ดินเค็มและแห้ง ไม่เหมาะในการเพาะปลูกพืช และทำนา

๒. ทรัพยากรน้ำและเขื่อน

.....มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำมูล แม่น้ำชี แม่น้ำสงครามแม่น้ำโขง เนื่องจากภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือเป็นดินปนทรายไม่สามารถอุ่มน้ำได้ จึงทำให้ขาดแคลนน้ำเพื่อเก็บกักน้ำ
เขื่อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เขื่อนสิรินธร จ.อุบลราชธานี เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น
เขื่อนจุฬาภรณ์ จ.ชัยภูมิ

เฉลย ใบงานที่ ๗ เรื่อง ลักษณะทรัพยากรและภัยพิบัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายรายละเอียดของทรัพยากรประเภทต่าง ๆ
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามประเด็นที่กำหนดให้

๓. ทรัพยากรป่าไม้

.....ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีป่าไม้เหลือน้อยที่สุด ส่วนใหญ่จะเป็นป่าไม้
.....ประเภทป่าแดง ป่าโคก ป่าแพะ หรือป่าเต็งรัง ถัดมาเป็นป่าเบญจพรรณและป่าทุ่ง

๔. ทรัพยากรแร่ธาตุ

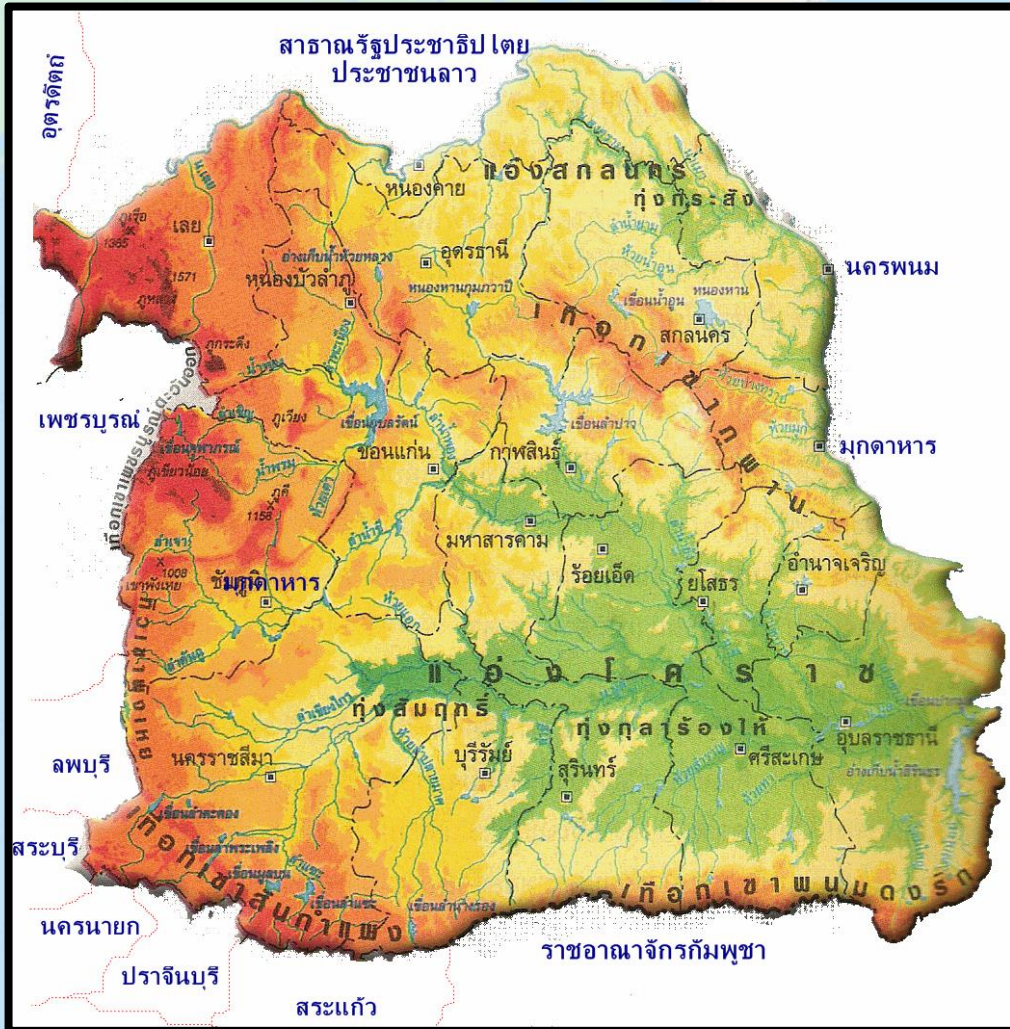
.....ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแร่ธาตุน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ
.....แต่เป็นภาคที่มีเกลือหินมากที่สุด

สรุป

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ค่อย
อุดมสมบูรณ์ มีดินส่วนใหญ่เป็น
ดินทราย อุ่มน้ำได้ไม่ดี และมีปัญหา
ดินเค็มสูง ขาดแคลนทรัพยากรน้ำ ป่าไม้
ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและ
ป่าเต็งรัง แร่ที่สำคัญ ได้แก่ เกลือหิน

บทเรียนครั้งต่อไป

ภูมิประเทศภาคกลาง

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๘

เรื่อง ภูมิประเทศภาคกลาง

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

